

РОЗДІЛ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 342.2

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.1.29>

РОЛЬ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Берченко Г.В.,
*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного права України,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0002-0365-9009*

Петришина М.О.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державного будівництва,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0002-5702-0112*

Берченко Г.В., Петришина М.О. Роль муніципальної політики у забезпеченні регіонального розвитку: конституційно-правовий аспект.

У статті здійснено комплексний науково-правовий аналіз муніципальної політики як системного елементу конституційно-правового регулювання регіонального розвитку. Обґрунтовується, що муніципальна політика є не похідним або допоміжним напрямом державної політики, а самостійним і стратегічно важливим інструментом гарантування збалансованого соціально-економічного розвитку територій, зміцнення демократичних засад державності та розвитку місцевого самоврядування в країні. Розкрито сутність муніципальної політики як цілісної системи ідей, принципів, правових механізмів і владних практик, спрямованих на реалізацію публічних інтересів територіальних громад.

Особливу увагу приділено ролі територіальної громади як первинного суб'єкта формування та реалізації муніципальної політики, автономність якої виступає передумовою ефективного регіонального розвитку та становлення громадянського суспільства. Досліджено значення муніципальної політики у забезпеченні балансу між централізованим державним регулюванням і місцевою ініціативою, а також у координації інтересів органів державної влади, місцевого самоврядування, бізнесу та інститутів громадянського суспільства. Показано, що в умовах децентралізації муніципальна політика набуває особливого значення у формуванні інноваційно орієнтованої моделі регіонального розвитку, впровадженні цифрових інструментів управління, проектного підходу та механізмів смарт-спеціалізації.

Проаналізовано фінансово-економічний вимір муніципальної політики, зокрема її роль у мобілізації внутрішніх ресурсів територіальних громад, підтримці інноваційних проєктів та підвищенні якості життя населення. Визначено європейський вектор розвитку муніципальної політики, що ґрунтується на принципах відкритості, участі, ефективності та відповідальності. Зроблено висновок, що муніципальна політика є ключовою ланкою багаторівневої системи публічного врядування та необхідною умовою забезпечення цілісного й збалансованого розвитку держави.

Ключові слова: муніципальна політика; місцеве самоврядування; територіальна громада; регіональний розвиток; регіональна політика, децентралізація; сталий розвиток; публічне врядування; інноваційний розвиток.

Berchenko H., Petryshyna M. The role of municipal policy in ensuring regional development: constitutional and legal aspect

The article provides a comprehensive scholarly and legal analysis of municipal policy as a systemic element of the constitutional and legal regulation of regional development. It substantiates the position that municipal policy is not a derivative or auxiliary direction of state policy, but an independent and strategically important instrument for ensuring balanced socio-economic development of territories, strengthening the democratic foundations of statehood, and advancing local self-government. Its essence is revealed as an integral system of ideas, principles, legal mechanisms, and governance practices aimed at the realization of the public interests of territorial communities.

Particular attention is paid to the role of the territorial community as the primary subject of the formation and implementation of municipal policy, whose autonomy serves as a prerequisite for effective regional development and the establishment of civil society. The significance of municipal policy in ensuring a balance between centralized state regulation and local initiative is examined, as well as its role in coordinating the interests of public authorities, local self-government bodies, business, and civil society institutions. It is demonstrated that under conditions of decentralization, municipal policy acquires special importance in shaping an innovation-oriented model of regional development, introducing digital governance tools, a project-based approach, and smart specialization mechanisms.

The financial and economic dimension of municipal policy is analyzed, in particular its role in mobilizing the internal resources of territorial communities, supporting innovative projects, and improving the quality of life of the population. The European vector of municipal policy development is identified, based on the principles of openness, participation, efficiency, and accountability. The article concludes that municipal policy constitutes a key element of the multi-level system of public governance and a necessary condition for ensuring the integrated and balanced development of the state.

Key words: municipal policy; local self-government; territorial community; regional development; regional policy; decentralization; sustainable development; public governance; innovative development.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження муніципальної політики у механізмі конституційно-правового регулювання забезпечення регіонального розвитку зумовлена глибокими трансформаціями публічної влади в Україні, що відбуваються в умовах децентралізації, європейської інтеграції та зміни парадигми публічного адміністрування. Саме на муніципальному рівні реалізуються ключові положення Конституції України щодо народовладдя, субсидіарності та самостійності місцевого самоврядування, що вимагає наукового осмислення ролі муніципальної політики як самостійного правового явища. Недостатня теоретична визначеність її місця у системі конституційно-правового регулювання ускладнює формування узгодженої та ефективної моделі регіонального розвитку.

Особливої актуальності тема набуває у контексті забезпечення сталого та інноваційно орієнтованого розвитку регіонів, подолання соціально-економічних диспропорцій і підвищення якості життя територіальних громад. Муніципальна політика виступає інструментом адаптації загальнодержавних стратегічних пріоритетів до локальних умов розвитку, водночас забезпечуючи баланс між централізованим регулюванням і місцевою ініціативою. Відсутність комплексного конституційно-правового підходу до регулювання муніципальної політики знижує ефективність використання фінансових, інституційних та інноваційних ресурсів громад, що негативно впливає на динаміку регіонального розвитку.

Вагомим чинником актуалізації дослідження є функціонування муніципальної політики в умовах воєнного стану та підготовки до повоєнного відновлення України, коли саме органи місцевого самоврядування забезпечують безперервність публічного адміністрування територіями, відновлення інфраструктури та захист прав і інтересів населення. Це потребує переосмислення конституційно-правових засад взаємодії державної влади і територіальних громад, а також удосконалення правових механізмів реалізації муніципальної політики. У цьому зв'язку наукове дослідження муніципальної політики як складової механізму конституційно-правового регулювання регіонального розвитку є своєчасним, теоретично значущим і практично необхідним для формування ефективної моделі публічної влади та сталого розвитку територій.

Метою дослідження є комплексне наукове осмислення муніципальної політики як складової механізму конституційно-правового регулювання забезпечення регіонального розвитку, з'ясування її правової природи, змісту, принципів і функцій у системі публічної влади, а також визначення

ролі територіальних громад і органів місцевого самоврядування у реалізації завдань сталого, соціально орієнтованого та інноваційного розвитку регіонів. Дослідження спрямоване на виявлення проблем правового забезпечення муніципальної політики в умовах децентралізації та трансформації публічного адміністрування, обґрунтування напрямів удосконалення конституційно-правових механізмів взаємодії державної влади і місцевого самоврядування з метою підвищення ефективності регіонального розвитку та якості життя територіальних громад.

Стан опрацювання проблематики. Ступінь наукової розробки теми муніципальної політики у механізмі конституційно-правового регулювання забезпечення регіонального розвитку свідчить про наявність значного, проте фрагментарного масиву наукових досліджень, у межах яких окремі аспекти проблематики отримали ґрунтовне висвітлення. У працях вітчизняних і зарубіжних учених проаналізовано правову природу і моделі муніципальної політики, її інституційні, політико-правові та ідеологічні засади, а також зарубіжний досвід децентралізації та муніципальних реформ (Б.Є. Андрійв, О. Ахмеров, О. Батанов, В. Попович, В. І. Шарий). Значна увага приділяється ролі територіальних громад як первинних суб'єктів місцевого самоврядування, факторам формування муніципальної та регіональної політики, фінансово-економічним і інноваційним інструментам регіонального розвитку (В.Я. Зимогляд, О.Г. Остапенко, А.В. Федоренко, О.Б. Курило). У ряді наукових праць комплексно розкрито проблеми муніципальної політики, нормотворчості органів місцевого самоврядування, інноваційної складової та надання публічних послуг у контексті децентралізації. Разом із тим аналіз літератури засвідчує відсутність цілісного конституційно-правового дослідження, у якому муніципальна політика розглядалася б саме як системний елемент механізму конституційно-правового регулювання регіонального розвитку, що зумовлює потребу в подальшому науковому узагальненні та доктринальному осмисленні цієї теми.

Виклад основного матеріалу. Муніципальна політика визначається як система науково обґрунтованих принципів і стратегій, спрямованих на формування ефективного механізму правового регулювання з метою модернізації та розбудови спроможного місцевого самоврядування. Вона функціонує як ключовий інструмент забезпечення взаємодії між різними рівнями публічної влади та інститутами громадянського суспільства. У межах такої політики забезпечується впровадження інноваційних складових, зокрема електронного врядування та електронної демократії [1, с. 63-68].

У механізмі конституційно-правового регулювання регіонального розвитку муніципальна політика постає як цілісна система стратегічного управління самоврядною діяльністю. Вона ґрунтується на реалізації владних повноважень органів місцевого самоврядування, при цьому право виконує функцію обмежувального чинника, що визначає межі допустимої публічно-владної діяльності. За своєю природою така політика є комплексним явищем, яке поєднує ідеологію, систему світоглядних підходів та практичні форми реалізації публічної влади суспільством. Її роль полягає у визначенні доцільності людської діяльності на місцевому рівні з метою досягнення бажаного стану керованої системи [2, с. 171-177].

Сучасна парадигма регіонального управління розглядає муніципальну політику не як похідний елемент загальнодержавних стратегій, а як фундаментальний інструмент забезпечення сталого й збалансованого розвитку територій [3, с. 89-92]. Роль органів місцевого самоврядування у реалізації регіональної політики є визначальною, оскільки саме на цьому рівні здійснюється безпосереднє виконання соціально-економічних програм і задоволення ключових потреб населення. Хоча регіональний розвиток не зводиться до простої суми локальних результатів, ефективне функціонування державної системи можливе лише за умови тісної взаємодії всіх рівнів системи публічного адміністрування на засадах субсидіарності [4]. У цьому контексті муніципальна політика виступає точкою консолідації місцевих інтересів, у межах якої територіальна громада набуває статусу активного суб'єкта прийняття та реалізації стратегічно важливих для держави рішень.

Роль муніципальної політики полягає в забезпеченні сталого розвитку територій та зміцненні демократичних засад державності. Саме на муніципальному рівні відбувається практична реалізація владних рішень, спрямованих на вирішення питань місцевого значення та формування передумов сталого розвитку територіальних громад і регіонів у цілому. Муніципальна політика слугує інструментом адаптації загальнодержавних стратегічних пріоритетів до конкретних умов розвитку територій, забезпечуючи баланс між централізованим регулюванням і місцевою ініціативою. Її реалізація передбачає докорінний перегляд ідеології місцевого самоврядування, перехід від моделі підпорядкування до моделі партнерства, а також від пасивної до активної участі гро-

мадян у публічному владарюванні [5, с. 57-66]. У цьому сенсі муніципальна політика стає фундаментом формування ініціативного та відповідального суспільства, у якому суспільно значущі виклики розв'язуються на рівні, найбільш наближеному до людини [1, с. 63-68]. Сучасне конституційно-правове регулювання спрямоване на належне становлення дієздатних і самодостатніх територіальних громад.

Первинним суб'єктом формування та реалізації муніципальної політики є територіальна громада, яка виступає «природною» корпоративною одиницею, автономність якої впливає не з державної влади, а безпосередньо з суверенітету народу. У конституційному механізмі територіальна громада визначається як самоврядний соціальний осередок, ефективне функціонування якого є передумовою становлення громадянського суспільства та правової держави. Держава при цьому лише визнає та впорядковує самоврядну активність місцевого населення, санкціонуючи здійснення муніципальних функцій з регулювання питань місцевого життя [6].

Важливим аспектом муніципальної політики є забезпечення автономності територіальних громад, що дозволяє їм виступати інституційною основою регіонального розвитку. Автономність органів місцевого самоврядування забезпечує системний вплив на процеси соціально-економічного відтворення шляхом раціонального розподілу ресурсів і формування інноваційного базису соціально орієнтованого зростання. У цьому контексті місцева влада виконує функцію «системного інтегратора», об'єднуючи зусилля бізнесу, громадськості та державних інституцій для розв'язання складних екологічних, економічних і соціальних завдань [7]. Муніципальний сектор економіки, що охоплює галузі місцевої інфраструктури та соціальної сфери, формує основу реалізації регіональної фінансової політики, спрямованої на підвищення якості життя населення [8, с. 92-98].

Роль муніципальної політики у регіональному розвитку проявляється через необхідність узгодження інтересів територіальних громад з інтересами державної влади та суб'єктів господарювання. Регіональний розвиток є неможливим без розвитку місцевого життя й самодіяльності, оскільки держава функціонує як сукупність своїх територіальних складових. Муніципальна політика забезпечує диференціацію функцій цілого та самобутній розвиток кожної окремої частини держави [6]. Важливою умовою цього процесу є гармонійне поєднання зусиль держави та місцевого самоврядування як рівноправних суб'єктів публічної влади.

Конституційно-правове регулювання муніципальної політики ґрунтується на визнанні права територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення [9, с. 286-290]. Об'єктом такої діяльності є частина публічних справ локально-територіального характеру, що виникають у процесі функціонування територіальної громади. Попри складність чіткого розмежування місцевих, регіональних і загальнодержавних питань, муніципальна політика спрямована на реалізацію інтересів членів громади в економічній, освітній, культурній та соціальній сферах, а також у сфері громадського порядку.

Ефективність муніципальної політики безпосередньо залежить від рівня правової самостійності місцевого самоврядування, що виявляється у наявності власної, чітко визначеної законом компетенції його органів. Повнота й винятковість повноважень у сфері питань місцевого значення створюють передумови для самостійного формування та реалізації політики регіонального розвитку, а також для адаптації делегованих повноважень органів виконавчої влади до місцевих умов відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування [9, с. 286-290].

Муніципальна політика має виразний соціальний вимір, оскільки безпосередня участь громадян у процесах місцевого адміністрування сприяє формуванню відповідального громадянського суспільства та підвищенню соціальної активності населення. Залучення членів територіальних громад до вирішення локальних проблем не лише підвищує легітимність владних рішень, а й створює соціальну базу для сталого регіонального розвитку [9, с. 286-290].

В умовах децентралізації муніципальна політика набуває стратегічного значення у формуванні інноваційно орієнтованої моделі регіонального розвитку. Органи місцевого самоврядування та територіальні громади володіють найбільш повною інформацією про ресурсний і інноваційний потенціал відповідних територій, що дає змогу розробляти ефективні локальні стратегії розвитку. Водночас інноваційний розвиток регіонів потребує загальнодержавної координації з метою забезпечення єдності стратегічних цілей та узгодження місцевих і загальнодержавних інтересів. За таких умов державна інноваційна політика має спиратися на місцеві ініціативи, а не формуватися виключно централізовано [10, с. 17-23].

Вагомою складовою муніципальної політики у забезпеченні регіонального розвитку є її фінансово-економічний вимір, зокрема здатність органів місцевого самоврядування спрямовувати ресурси на підтримку стратегічних інновацій. Сучасна практика фінансування інноваційної діяльності з місцевих бюджетів характеризується фрагментарністю та переважною орієнтацією на короткострокові проєкти, що обмежує можливості формування довгострокових економічних ефектів. Водночас зарубіжний досвід засвідчує вирішальну роль стратегічних інновацій у підвищенні конкурентоспроможності регіонів, що зумовлює необхідність удосконалення фінансових механізмів муніципальної політики, зокрема шляхом розвитку спеціалізованих фондів і публічно-приватного партнерства [10, с. 17-23].

Фінансова складова муніципальної політики є важливим інструментом зміцнення основ регіонального розвитку. Так, створення муніципальних недержавних пенсійних фондів дає змогу мобілізувати внутрішні інвестиційні ресурси для потреб територіальних громад, спрямовуючи пенсійні накопичення на розвиток комунальних підприємств та об'єктів місцевого господарства [11, с. 55-68]. У цьому аспекті муніципальна політика виступає засобом легальної протидії впливу фінансових ресурсів за межі регіону.

Європейський вимір муніципальної політики передбачає впровадження принципів відкритості, участі, відповідальності, ефективності та узгодженості. Реалізація принципу відкритості зумовлює необхідність системного діалогу між органами державної влади та місцевим самоврядуванням. У межах європейських стандартів муніципальна політика слугує орієнтиром формування сучасної публічної влади, орієнтованої на людину, та забезпечує політичну, адміністративну й фінансову самостійність територіальних громад [12, с. 85-92].

Стратегічним завданням муніципальної політики в системі регіонального управління є підвищення якості життя територіальних громад. Інтегральний показник якості життя охоплює тривалість життя, стан здоров'я населення, рівень безпеки, матеріальний добробут та рівень освіченості. Внесок органів місцевого самоврядування полягає у створенні комфортного середовища проживання та належній організації надання муніципальних послуг. У цьому контексті муніципальна політика забезпечує перехід від домінування поточних публічно-владних завдань до пріоритету стратегічних цілей розвитку [2, с. 171-177].

Муніципальна політика відіграє ключову роль у формуванні інноваційної моделі регіонального розвитку. Органи місцевого самоврядування створюють умови, що забезпечують інноваційний розвиток окремих територій і населених пунктів [13, с. 15-26], що включає розроблення та реалізацію місцевих інноваційних програм, визначення джерел їх фінансування та створення комунальних інноваційних установ [10, с. 17-23]. Такий підхід дозволяє враховувати місцеві інноваційні ініціативи та потреби, а не формувати інноваційну політику виключно централізовано.

Ефективність регіональної політики значною мірою залежить від спроможності місцевих органів публічної влади впроваджувати менеджмент-орієнтовані підходи та цифрові інструменти [14, с. 40-53]. Застосування проєктної методології та інструментів територіального маркетингу сприяє підвищенню фінансової спроможності муніципалітетів і посиленню конкурентних позицій регіонів. Управління на рівні громад має бути спрямоване на запобігання загрозам соціальній стабільності шляхом формування виробничо-технічної бази та підтримки підприємницької активності. Особливого значення це набуває в умовах структурної трансформації старопромислових регіонів, де муніципальна політика через механізми смарт-спеціалізації сприяє розкриттю місцевого потенціалу технологічних змін [15, с. 80-87].

Оптимізація взаємодії між центральною владою та територіальними громадами передбачає перехід від жорсткої централізації до партнерської моделі публічного врядування, у межах якої муніципальна політика наділяється достатніми повноваженнями для самостійного планування розвитку територій [16, с. 246-253]. Управлінська структура регіону має формуватися на засадах субсидіарності, залишаючи за вищими органами влади лише ті функції, які не можуть бути ефективно реалізовані на місцевому рівні. Такий підхід забезпечує соціальну стійкість регіональної системи, оскільки органи місцевого самоврядування є найбільш наближеними до громадян і здатні оперативно реагувати на їхні потреби в умовах динамічних змін зовнішнього середовища [14, с. 40-53]. Отже, муніципальна політика є невід'ємною складовою державної стратегії, що гарантує цілісність економічного простору та створює умови для сталого розвитку людського потенціалу на всій території країни.

Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» встановлюється система повноважень представницьких і виконавчих органів місцевого самоврядування у сфері формування та реалізації державної регіональної політики, зокрема щодо:

- визначення пріоритетів розвитку територіальних громад, затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку, інших місцевих цільових програм, а також здійснення контролю за їх виконанням (ст. 26);
- участі у розробленні та реалізації державних і регіональних програм розвитку, планів заходів з їх виконання, у тому числі спрямованих на подолання депресивності територій та забезпечення збалансованого розвитку регіонів (ст. 26, 27);
- забезпечення реалізації державної політики у сфері економічного і соціального розвитку, створення умов для інвестиційної, інноваційної діяльності та розвитку підприємництва на відповідній території (ст. 27);
- здійснення управління об'єктами житлово-комунального господарства, транспорту, зв'язку, благоустрою та іншої інфраструктури, що є складовими комплексного розвитку територій (ст. 30);
- організації та здійснення просторового планування, затвердження містобудівної документації місцевого рівня, регулювання використання земель та забудови територій громади (ст. 31);
- координації діяльності суб'єктів публічної адміністрації, підприємств, установ та організацій у процесі реалізації програм регіонального та місцевого розвитку (ст. 27, 28);
- здійснення моніторингу соціально-економічного розвитку територій, оцінки ефективності реалізації програм і заходів регіональної політики та підготовки відповідних пропозицій (ст. 27);
- забезпечення підвищення якості життя населення територіальної громади, з урахуванням принципів сталого розвитку та потреб місцевого населення (ст. 26, 27, 30) [17].

Законом України «Про засади державної регіональної політики» повноваження представницьких і виконавчих органів місцевого самоврядування у сфері формування та реалізації державної регіональної політики нормативно закріплюються як складова багаторівневої системи публічного врядування, що ґрунтується на поєднанні державних і місцевих інтересів та реалізації принципу субсидіарності. У цьому контексті Закон визначає місцеве самоврядування не лише як об'єкт державної регіональної політики, а й як самостійного та відповідального суб'єкта її реалізації, зокрема щодо:

- участі у формуванні та реалізації державної регіональної політики на відповідній території з урахуванням публічних, регіональних і локальних інтересів, що відповідає концепції публічного інтересу як інтегративної правової категорії (ст. 4, 7);
- стратегічного планування розвитку територій, що охоплює розроблення, затвердження та реалізацію стратегій розвитку територіальних громад і програм соціально-економічного розвитку, узгоджених із Державною стратегією регіонального розвитку, як інструменту програмно-цільового управління (ст. 6, 11);
- інституційного забезпечення узгодженості документів регіонального та місцевого розвитку з пріоритетами державної регіональної політики, що забезпечує єдність цілей розвитку за збереження автономії місцевого самоврядування (ст. 6);
- реалізації державних і регіональних програм розвитку, у тому числі спрямованих на подолання територіальних диспропорцій, депресивності окремих територій та забезпечення соціальної згуртованості (ст. 11);
- моніторингу та оцінки результативності реалізації документів регіонального та місцевого розвитку, що відповідає сучасним підходам до оцінювання ефективності публічної політики та принципу належного врядування (ст. 7, 13);
- розвитку міжмуніципального, міжрегіонального та транскордонного співробітництва як правового механізму посилення територіальної спроможності громад та реалізації концепції мережевого публічного управління (ст. 4, 8);
- залучення інвестицій та стимулювання інноваційної діяльності на місцевому рівні як інструментів підвищення конкурентоспроможності територій у межах державної регіональної політики (ст. 4, 6);
- забезпечення сталого та збалансованого розвитку територій, що виступає системною метою державної регіональної політики та відображає сучасні доктринальні підходи до співвідношення економічних, соціальних і екологічних складових розвитку (ст. 4) [18].

Висновки. Отже, муніципальна політика постає як системний елемент конституційно-правового механізму регіонального розвитку, що поєднує правові, організаційні та інституційні засади діяльності місцевого самоврядування. Її зміст полягає у забезпеченні збалансованої взаємодії державної влади, територіальних громад і громадянського суспільства з метою реалізації публічних інтересів на локальному рівні. Визначальною рисою муніципальної політики є визнання територіальної громади первинним і самостійним суб'єктом публічної влади, автономія якого ґрунтується на суверенитеті народу, а не на делегуванні з боку держави.

Муніципальна політика відіграє важливу роль і у забезпеченні сталого соціально-економічного та інноваційного розвитку регіонів, оскільки саме на місцевому рівні формуються та реалізуються стратегії, найбільш наближені до реальних потреб населення. Її ефективність безпосередньо залежить від повноти правової самостійності органів місцевого самоврядування, фінансово-економічної спроможності громад, а також здатності впроваджувати сучасні управлінські, цифрові та інноваційні інструменти. Муніципальна політика забезпечує перехід від фрагментарного вирішення локальних проблем до довгострокового стратегічного планування, орієнтованого на підвищення якості життя населення та конкурентоспроможності територій.

У сучасних умовах децентралізації, воєнного стану та підготовки до повоєнного відновлення значення муніципальної політики істотно зростає, оскільки вона виступає базою для збереження керованості територій, відновлення інфраструктури та консолідації суспільства. Узгодженість муніципальної, державної та регіональної політики на засадах субсидіарності, партнерства і європейських стандартів врядування є необхідною передумовою сталого розвитку України. Таким чином, муніципальна політика забезпечує не лише ефективне функціонування місцевого самоврядування, а й цілісність державного розвитку, демократичну стабільність та реалізацію людиноцентричної моделі публічної влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Петришина М.О. Інноваційна складова муніципально-правової політики: проблеми формування та перспективи подальшого розвитку. *Право та інновації*. 2023. № 4. С. 63-68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2023_4_11 DOI: DOI 10.37772/2518-1718-2023-4(44)-9.
2. Шарий В.С. Сутність муніципальної політики як системи стратегічного управління самоврядною діяльністю. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2012. № 4. С. 171-177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2012_4_23 (дата звернення: 01.02.2026).
3. Холоднюк З.В. Методологічні підходи до формування соціально-економічної політики держави в управлінні регіоном. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія: Державне управління*. 2012. Т. 194, Вип. 182. С. 89-92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdu_2012_194_182_19 (дата звернення: 02.02.2026).
4. Ворона П.В. Забезпечення ефективного управління регіоном на основі кадрової антикризової політики. *Державне будівництво*. 2011. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2011_1_21 (дата звернення: 02.02.2026).
5. Хван Р.М. Суб'єктний склад муніципальної правової політики України. *Соціальний калейдоскоп*. 2020. Т. 1, Вип. 4. С. 57-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/socialkalei_2020_1_4_7 DOI: <https://doi.org/10.47567/bomivit.1-4.2020.05>.
6. Остапенко О.Г., Барановська Т. М. Територіальні громади як первинний суб'єкт місцевого самоврядування та реалізації муніципальної політики. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2015_10_9 (дата звернення: 03.02.2026).
7. Лелеченко А.П. Автономність органів місцевого самоврядування та їх вплив на трансформацію публічного управління регіональною політикою сталого розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2024_11_4 DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.11.2>.
8. Петрук О.Ф. Політика управління регіональним соціально-економічним розвитком. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2013. Вип. 4. С. 92-98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2013_4_15 (дата звернення: 05.02.2026).

9. Петришина М.О. Місцеве самоврядування в системі цінностей правової держави. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 40. С. 286-290. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2008_40_52 (дата звернення: 05.02.2026).
10. Петришина М.О., Зінчук А.В. Окремі питання стимулювання інноваційної діяльності органами місцевого самоврядування в Україні. *Актуальні питання інноваційного розвитку*. 2012. № 2. С. 17-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2012_2_5 (дата звернення: 05.02.2026).
11. Федоренко А.В. Муніципальні недержавні пенсійні фонди та регіональна інвестиційна політика. *Фінанси України*. 2013. № 7. С. 55-68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2013_7_7 (дата звернення: 30.01.2026).
12. Попович В.В. Стандарти публічного управління як елементи методології європейської державної муніципальної політики. *Публічне управління: теорія та практика*. 2013. Вип. 4. С. 85-92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pubupr_2013_4_16 (дата звернення: 31.01.2026).
13. Петришина М.О. Загальні засади запровадження інноваційної моделі розвитку української держави: муніципальний аспект. *Право та інновації*. 2013. № 4. С. 15-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2013_4_4 (дата звернення: 30.01.2026).
14. Шумська Г.М. Забезпечення дієвого публічного управління територіальним розвитком для здійснення ефективної державної та регіональної економічної політики: теоретико-методичні аспекти. *Бізнес Інформ*. 2024. № 4. С. 40-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2024_4_7 DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-40-53>.
15. Снігова О.Ю. Управління структурними трансформаціями у старопромислових регіонах України: концепт державної політики. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 3. С. 80-87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2020_3_10 DOI: [10.12958/1817-3772-2020-3\(61\)-80-87](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-3(61)-80-87).
16. Ковбасюк Ю.В. Нові підходи до формування регіональної політики та регіонального управління. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 7. С. 246-253. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2014_7_31 (дата звернення: 30.01.2026).
17. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.02.2026).
18. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення: 01.02.2026).

Дата першого надходження рукопису до видання: 06.02.2026

Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації: 05.03.2026

© Берченко Г.В., Петришина М.О., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0